

Tarımsal Gelir Politikası/Amaç

- Belli bir yaşam standardı sağlayacak düzeye erişirmek,
- Sektörler arasında kişi başına gelir farklılığı azaltmak
- Sektörde gelir dağılımını bireyler ve bölgeler arasında denge sağlamak

Tarımsal gelirin özellikleri

- Tarımda doğal koşullar üretimi etkilemektedir.
- Üretim dönemi uzundur sermayenin devri azdır, yılda bir kez genelde
- Tarım kesiminde sermaye de düşük, toprak sermayesi ağırlıklı, yatırım yetersiz.
- Tarım ürünlerinin fiyatları ve talep fiyat elastikiyetleri daha düşüktür.
- Gelir elastikiyetleri düşük gelir artsa da gelir içinde harcama azalır(%)
- Tarımda Azalan Verim Kanunu daha çabuk etkisini göstermektedir.
- Tarım ürünlerinin depolanma özelliği yok gibi
- Teknik bilgi ve eğitim tarım kesiminde daha geridir. Teknoloji kullanımını düşük gelir ve eğitim düzeyleri nedeniyle düşüktür.
- Ekonomideki darboğazlar ve istihdam olanaklarının sınırlılığı ve eğitim sisteminin yetersizliği sonucu tarımda çalışmaya mecburlar
- Tarımsal gelirler, göreceli olarak yavaş artarken, kırsal nüfus (kırsal alanın özelliği gereği) diğer sektörlerden daha hızlı artmaktadır.

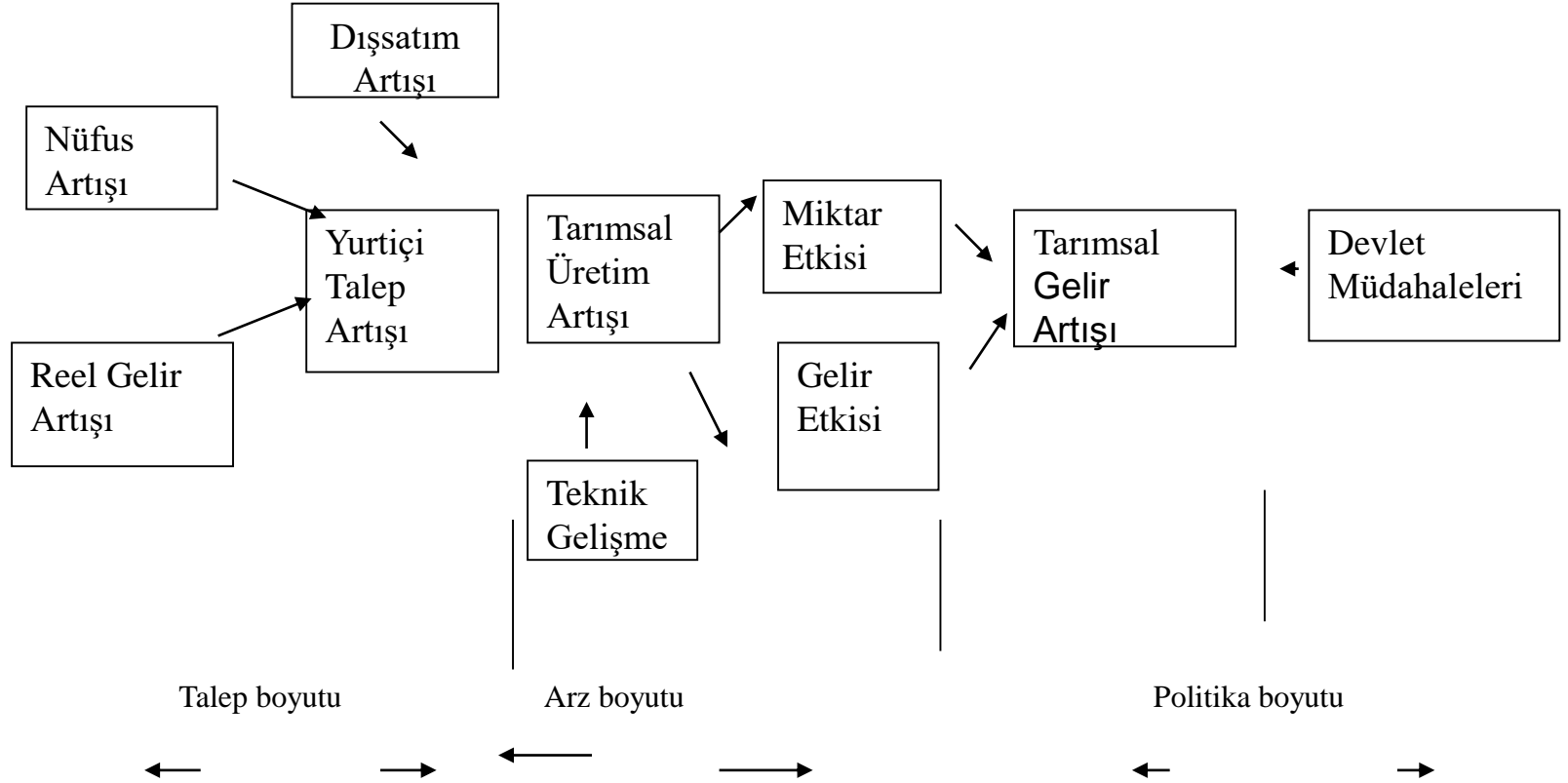
Tarımsal gelirin özellikleri

- Ekonominin gelişmesi ile tüm ülkelerde toplam gelirler içinde tarımsal gelirlerin payı azalır,
- Türkiye'de de durum böyleyse de tarımsal nüfusun mutlak olarak artmasıyla kişi başına gelir düşmekte ve sektörler arası gelir farklılığı artmaktadır.
- Kişi başına gelirde tarımsal üretimin artması yetmez çalışan sayısı da azalmalı
- Toprak dağılımındaki dengesizlik nedeniyle sektör içinde de gelir farklılıkları bulunmakta

Esas Geçim Kaynağı Olma Durumuna Göre Tarımsal Gelir

- **Tam zamanlı çalışma:** Çiftin işletme dışı iş gelirleri, toplam iş gelirleri içinde % 10'un altında bir pay alırsa tam zamanlı çalışmadır.
- **Yan gelir:** Çiftin işletme dışı iş geliri toplamı iş gelirleri içinde % 10-50 arasında ise işletme sahibi çift başka alandan yan gelire sahiptir.
- **Tarımdan ek gelir:** işletme dışı iş gelirleri toplam iş gelirinin en az % 50'si ise tarımdan kazanılan ek gelirdir.

Şema 5. Tarımsal Gelir Artışı Yaratan Nedenler

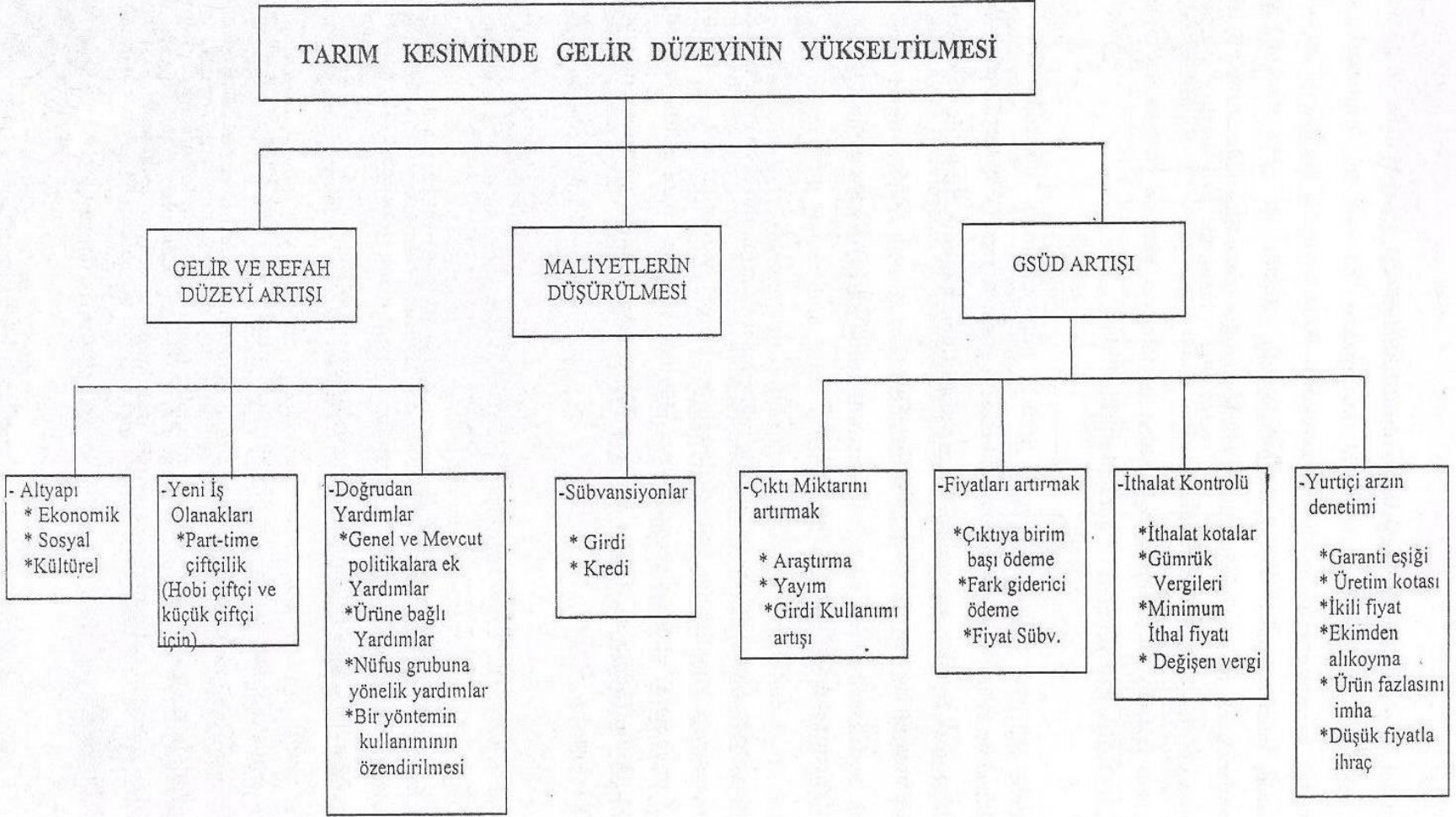
Tarımsal Geliri Etkileyen Nedenler/Üretim Artışı

- Nüfus artışı talep yaratır-Üretim artışı
- Gelir artışı(Ülkelerin gelişmişlik durumuna ve kişilerin gelir durumuna, ürüne göre – ekmek-et, talep/üretim artışı)
- Dışsatımın başlaması /artması
- Üretim iç ve dış talebe paralel olursa gelir artar/ fazla ise gelir düşecektir
- Teknik ilerleme üretimi artırır ancak talep yetersizliği durumunda geliri düşürebilir
- Teknik ilerleme bazen gelir dağılımını da bozabilir /yararlanamayanın geliri daha da düşecektir
- Üretici gelirindeki artış pazarlanan ürün miktarındaki artışa ve ürün fiyatları ile girdi fiyatları arasındaki farkın yüksekliğine bağlıdır

Tarımsal Geliri Artırıcı Önlemler

1. Gelir ve refah düzeyinde artış sağlayacak araçlar
2. Maliyetlerin düşürülmesini sağlayacak araçlar
3. GSÜD artış sağlayacak araçlar

Şema 6. Tarım Kesiminde Çalışanların Gelir Düzeyini Yükseltmeye Yönelik Araçlar

Gelir ve refah düzeyinde artış sağlayacak araçlar

1. Altyapı yatırımları halkın refah düzeyini etkiler
2. Yeni iş olanakları (tarım dışı iş için eğitim, kredi, girişimciliğin desteklenmesi, vergi kolaylıkları, tarımda çalışanların sayısını azaltır ve kişi başına tarımsal gelir artar aynı zamanda kırsal halkın toplam geliri de artar)
3. Doğrudan yardımlar
 - DGD
 - Ürüne bağlı yardımlar
 - Nüfus grubuna yönelik yardımlar
 - Yeni bir üretim/yöntemin benimsenmesine yönelik yardımlar

Maliyetlerin dūřürölmesini saęlayacak araçlar

- Girdi sübvansiyonları
- Kredi sübvansiyonları

GSÜD artış sağlayacak araçlar

1. Üretim miktarını artırmak
 - Araştırma
 - Yayım
 - Girdi kullanımında artış
2. Fiyatları artırmak
 - Çıktıya birim başı ödeme
 - Fark giderici ödeme
 - Fiyat sübvansiyonu
3. İthalat kontrolü
 - İthalat kotaları
 - Gümrük vergileri
 - Minimum ithalat fiyatı
 - Değişen vergiler
4. Yurt içi arzın denetimi
 - Garanti eşiği, Üretim kotası, İkili fiyat, Ekimden alıkoyma, Ürün fazlasını imha, düşük fiyatla ihraç

Tarım Sektöründe Ücretler

- Ücret emeğin üretimden aldığı paydır, "işçi geliri"
- Özelliği, üretilen malın satışı beklenmeden müteşebbis tarafından emek sahibine ödenmesi
- Küçük üretici müteşebbis olarak gelirden "kar" alır.
- Ancak bu üreticinin "ücret" olarak da üretimden pay alması gerekir.
- Çünkü ekonomik anlamda iş ücreti üretim ve kazanç faaliyetlerinin sonunda elde edilen yıllık hasıladan iş kuvvetine düşen paydır
- Doğrudan kendi emeği ile üretime katılan üretici de hasıladan kendisine bir pay ayıracaktır.

Tarım Sektöründe Ücretler

Ücret işçi geliri, bir diğer deyişle işgücünün kiralanmasına karşılık ödenen ücret olduğuna göre, burada işletme sahibinin değil, işçinin gelirini oluşturan ücretler esastır

- Ücretin müteşebbis için bir maliyet unsurudur
- İşveren emeğin yarayışı kadar ücret ödeyecek
- İşverenin ödeme gücü ve piyasadaki emek arz ve talebi ücret düzeyini ve ücretlerin tavanını etkileyecektir
- Sosyal açıdan, işçinin yaşam düzeyini yükseltmek ve mutluluğunu sağlamak için onun tek geçim kaynağı olan ücretin yüksek tutulması gerekir
- Burada da karşımıza itibari ve gerçek ücret deyimleri çıkar

Tarım Sektöründe Ücretler

İtibari (nakdi veya nominal) ücret işçiye ödenen para mikt.

Gerçek (reel) ücret işçinin eline geçen paranın satın alma gücü

- İşte asgari ücret yani işçiye verilebilecek taban ücret hesaplanırken, belirli bir dönem içinde ödenen ücretler endeksi serisi, aynı dönemdeki tüketici fiyatları endeksi (geçinme endeksi), yapılan işin niteliği ve işçinin 16 yaşından büyük veya küçük oluşu dikkate alınır.
- İşçi ücretleri iş piyasasında bu taban ve tavan arasında bir noktada oluşur. Ekonomik ve toplumsal amaçlar işçi ücretlerinin, maliyetleri artırmayacak, ama işçiye uygun bir yaşam sağlayacak bir düzeyde ve emek verimliliğini yükseltecek bir ücret sistemi içinde oluşmasını gerektirir

Ücret Sistemleri(Zaman/Verimlilik)

- **Zaman Ücret Sistemi:** Ödeme saat, gün hafta, ay veya yıl üzerinden yapılır
- Gündelik ücret genelde geçici çalışan tarım işçilerine
- Ücretler mevsime ve işlerin yoğunluğuna, cinsiyete ve çocuk ve yetişkin olmak üzere değişir
- Genelde işçi başları ile çalışırlar ve ücretlerinin belirli % sini aracılık ücreti olarak verirler
- Aylık ücret birkaç ay çalışana ödenir, aynı/nakdi ödeme yapılır
- Ücret anlaşmaya bağlı ve işçinin işverenin barınağından ve yemeğinden yararlanmasına göre değişir
- Yıllık ücret daha çok usta işçilere ödenir, çalışma süreleri ve tatilleri belli değildir.
- Bunlara barınak toprak ve yiyecek temini yapılabilir

Zaman Ücret Sisteminin Özellikleri

- İşin kalitesinin önemli olduğu işlerde ödenir
- İşçiye güven verir
- Nasıl olsa ücretimi alacağım düşüncesi verimi düşürebilir
- Kısa sürede sonuç istenen işlere uygun değil
- Sıkı denetim gerektirir ve denetim masrafı artabilir
- İşçinin çıkarınadır

Hasıla Ücret sistemi

Verimlilik esasına dayanır(Akort ve hasılaya ortaklık)

Akort (parça)ücreti: Başarılan iş oranında ödeme yapılır

- İşin benzer parçalara ayrılabilirdiği, kaliteden çok miktarın öne çıktığı işlerde uygulanır.
 - Endüstride daha yaygın, tarımda sınırlı işlerde (pamuk, fındık hasadı, bağ bozumu)
1. Birey akordu
 2. Grup akordu
 3. İşçi başı akordu
 4. Götürü usul
 5. Artıcı akort

Bu sistemde işçiler çok yıpranır, işlerin kalitesi düşer, gelir artar ama önceden gelirini tahmin edemez, işveren için verimlilik artar ve kontrol masrafı azalır

Hasıla Ücret sistemi /Hasılaya Ortaklık

- Tarım kesiminde sık rastlanan bir ücret şeklidir.
- Arazi sahibinin kendi işlerini büyük çapta yürütecek biri ile ortaklaşa üretimde bulunması söz konusudur.
- Ücret düzeyi anlaşmaya bağlıdır.
- Arazinin yanı sıra üretim masraflarına katılımına göre ücret değişir
- Ürünün ve masrafların paylaşımı bölgelere / ürüne göre değişir
- Modern/ kapitalist ortakçılık ve geleneksel ortakçılık şeklinde uygulama olmaktadır.

Prim Ücret Sistemi

- Zaman ve hasıla ücretlerinin bir karışımı olan prim ücreti sistemi aynı zamanda her iki sistemi tamamlayıcı bir özelliğe sahiptir. Temel ücrete ek olarak verilir.
- Primin ödenmesinde belirli bir iş normuna göre, bu işten fazla veya daha kaliteli iş yapılması esas alınmaktadır.
- Daha kaliteli veya daha fazla üretimi gerçekleştirmiş bir işçiye üretimin üstünde prim ödenmesi ile hem işçi gayretinden dolayı ödüllendirilmiş, özendirilmiş, hem de işveren işin kalite ve kantitesini artırmayı garanti etmiştir
- Çok çeşitli şekillerde uygulanabilen primler tarımdaki uygulamaları açısından üretim, kalite, tasarruf, dikkat ve basiret ve kıdem primleri olarak sınıflandırılabilir.

Prim Ücret Sistemi

- **Üretim primi:** Üretimde artış sağlamayı başarmış işçileri ödüllendirme ve gayrete getirme amacıyla verilir. Ör.Hayvancılıkta hileye kaçmadan süt verimini artıran işçiye ödenir.
- **Kalite primi:** Kalite primleri üretimi veya hasadı daha kaliteli olacak biçimde yürüten kimselere verilir. Örneğin daha yağlı süt elde eden işçiye ya da hileye sapmadan kaliteli üretim yapan işçiye verilen prim gibi.
- **Tasarruf primi:** Üretim girdilerini kullanırken savurganlığa kaçmayan, tohumluk, gübre, akaryakıt, yem vb. tüketiminde işvereni gözeterek maliyetleri artırmayacak hatta düşürecek şekilde çalışan işçiye verilir.
- **Dikkat ve basiret primi:** İşletme içinde kaza, yangın, hırsızlık veya araç ve gereçlerin arızalanmasına neden olmadan veya bunlara yol açmadan dikkatli, ilgili şekilde çalışan işçiyi ödüllendirme ve ilgisinin devamını sağlamak için verilir.
- **Kıdem primi:** İşletmede uzun yıllar sadakatle çalışmış, başarılı olmuş, belirli bir hizmet süresini doldurmuş işçiye ödüllendirme ve diğer işçileri de özendirme amacıyla verilir.

Tarımda Bölgesel Politika

Gelişmekte olan ülkelerde bölgesel dengesizliğin nedenleri

- Tarımsal yapı bozuktur. İşgücü etkin şekilde istihdam edilemez. İşletme arazileri küçük, parçalı ve dağınıktır.
- Sosyolojik ve ekonomik nedenlerle tarımsal işgücünün hareketliliği büyük ölçüde sınırlıdır.
- Çarpık bir sanayileşme politikası vardır.
- Eğitim sistemi var olan işgücünden en uygun bir şekilde yararlanmaya olanak vermemektedir.
- Altyapı yetersizlikleri tarımın, sanayinin gelişmesini sınırlar
- Ekonomik gelişmeyi sağlayacak finansman kaynakları kıttır

Bölgesel Gelişmeyi Etkileyen Koşullar

- Büyük pazarlara yakınlık,
- Ulaşım kolaylığı,
- Yeterli arazi ve işgücünün varlığı,
- Enerji ve su kaynaklarının varlığı,
- Hammaddelerin varlığı,
- Çevrede diğer ekonomi dallarının da gelişmiş olması (yani birbirinden mal almağa hazır sektörlerin bulunması)

Tarımsal Gelirde Bölgesel Farklılık

- Tarımsal yapı farklı: İklim koşulları, topografya ve ulaştırma olanakları farklı
- Sosyal ve ekonomik yapı farklı: İşletme büyüklükleri, arazi parçalılığı farklı
- Gelir farklı: Tarımsal yapı ve sosyo- ekonomik yapı farklı
- Bu farklılıklar hem sektör içinde hem de sektörler arası geliri farklılaştırmaktadır.

Bölgesel politika bu farklılıkları ortadan kaldırmayı ve dengeli bir ekonomik büyümeyi amaçlar.

Tarımsal Alanda Bölgesel Politika

- Bölgede çalışanlar tarımı terk etse bile kendi bölgelerinde kalkındırılmaları gerekir.
- Bir bölgede nüfus yoğunluğunun az ve göçün çok olması bölgenin gelişmemiş olduğunu gösterir
- Bu durumda devlet:
 - Yatırım politikası,
 - Vergi politikası
 - Fiyat ve ücret politikasıyoluyla müdahale etmek zorundadır.

Yatırım Politikası

- Devlet bölgesel gelişmeyi sağlamak için yatırımlarla ekonomiye müdahalesi çeşitli şekillerde olur.
 - 1) Tarımın gelişmesine yardım,
 - 2) endüstrinin geliştirilmesi,
 - 3) turizmin geliştirilmesi,
 - 4) altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi.

Vergi Politikası

- Vergi politikası genel ekonomi politikasının içinde ele alınması gerekli bir konu ise de bölgesel ekonomik dengesizlikleri düzenlemede vergiler önemli bir araçtır.
- Vergi politikasından tarımı koruyucu yönde yararlanır.
- Tarımda çalışanlara bazı durumlara vergi muafiyetleri uygulanması,
- Tarımda marjinal kesimde çalışanların düzensiz göçlerinin engellenmesi
- Onlara geçim kolaylığı ve üretimlerinin devamlılığını sağlama açısından kolaylık tanınması demektir.
- Bu muafiyet ülkemizde küçük üreticiye yöneliktir ve gelir dağılımını dengelemeyi amaçlar. Bölgeler arasındaki gelir farklılıklarını etkilemez.

Vergi Politikası

- Doğal koşullardaki farklılıklar nedeniyle olan gelir eşitsizliklerini dengelemek sosyal adalet açısından büyük önem taşır.
- Doğal koşulları uygun ve verimli bölgelerden daha fazla, verimsiz bölgelerden ise daha düşük oranlarda vergi alınması, bölgesel kalkınmaya büyük çapta yardımcı olunur.
- Bunun için bölgeler çeşitli kategorilere ayrılarak vergilerin bu bölgeler için saptanan katsayılara göre değişik oranlarda alınması düşünülebilir.
- Bu yolla devlet vergi geliri sağlarken, aynı zamanda doğal koşullardan fazla etkilenen bölge üreticisini de korumuş ve bölgesel kalkınmaya yardımcı olmuş olacaktır.
- Ancak mevki rantının ortadan kaldırılabilecek bu uygulamaya itirazlar fazla olacaktır.
- Vergi politikası aynı şekilde sanayi ve turizm açısından bölgeler arası dengesizlikleri düzenlemede yararlanılacak bir yoldur. Ucuz vergi tarifeleri, vergi kolaylıkları, vergi iadeleri vb. yöntemlerle yatırım politikasının yönlendirilmesine katkıda bulunulabilir.

Ücret ve fiyat politikası

- Gelişmekte olan bölgelerin desteklenmesi için devlet nasıl pilot bölgelerde görev yapanlara fazla ücret ödüyorsa, - daha az verimli bölgelerde çalışanlara da daha yüksek ücret ödeyebilir ve bunu katsayılara bağlayabilir.
- Bu -beden veya kafa işçisi olsun- işgücünü bu bölgede tutmağa ve onlara daha fazla alım gücü sağlamağa yarar.
- Alım gücü artan üretici diğer ekonomi sektörlerinde üretilen mallara daha fazla talep yaratacak, ekonomi canlanacak, üretim artacaktır.
- Buna karşılık özellikle üretimde kullanılan bazı girdilerin -örneğin elektrik, mazot gibi- ekonomik açıdan gelişmesi istenen bölgelere daha ucuz tarifelerle verilmesi yalnız buralarda ekonomik faaliyetleri canlandırmakla kalmaz, artan gelir düzeyi ve taleple birlikte ülke ekonomisinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Bölgesel Farklılıkları Azaltmak

- Ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak destek
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi için destek
- Tarımsal gelişmişlik farklarını azaltmak
 - Az gelişmiş bölge üreticilerine doğrudan gelir yardımı
 - Tarım reformu
- Tarım reformu: İşletmelerin modernizasyonu, tarım ve kırsal kesimden ayrılanların arazilerinin yapısal iyileştirilmesi için başka işletmelere tahsisi, tarımda çalışanların sosyo-ekonomik ve mesleki bilgi düzeylerinin artırılması, dağlık, avantajsız bölgelerde tarımın sürdürülmesi, tarımsal gelirin korunması, gençlere tarım dışı sektörlerde iş için destek, tarım ve orman ürünlerinin işleme ve pazarlanmasının iyileştirilmesi, örgütlenmenin teşviki, üretim koşullarının iyileştirilmesine yönelik önlemler

Kırsal Politika

- Uluslararası ticari kurallar gereği pazar politikalarının zaman içinde öneminden kaybetmesi, pazar politikalarında değişikliğe gitme yönünde bir eğilim yaratmıştır.
- Tarımsal üretim hacmi konusundaki beklentilerin karşılanmış olması dünyada tarım politikalarının ağırlılığını kırsal kalkınma yönüne kaydırılmıştır
- Bu nedenle kırsal kalkınma artık gelişmiş ülkelerde pazar politikalarından sonra tarım politikalarının ikinci temel direğini oluşturmaktadır.
- Kırsal alanda yeni iş olanakları ve yeni gelir kaynakları yaratarak kırsal nüfusun ekonomik gücünün artırılması hedeflenmektedir.
- Kırsal alanlar ekonomik kalkınma ve tarım pazarlarıyla ilgili olduğu kadar, önemli bir çevre ve rekreasyon işlevini de yerine getirmektedir.
- Tarımsal-çevre politikaları sürdürülebilir kırsal kalkınmayı destekleme ve toplumun çevre hizmetlerine karşı artan talebini karşılamada önemli bir rol biçilmektedir.

kırsal kalkınmanın hedefleri

- Kırsal alanda yaşayabilir, sürdürülebilir tarım ve ormancılığın desteklenmesi,
- Arazi kullanımını, ekonomik ve sosyal koşulları geliştirerek sürdürülebilirlik ekseninde kırsal nüfusun varlığını korumak,
- Çevre, kırsal alan ve doğal mirasın devamı ve iyileştirilmesi.

Kırsal kalkınma politikasının stratejileri

- a. İşletme yapısını,
- b. Üretim potansiyelinin geliştirilme ve dönüşümünü,
- c. Kırsal alanda ek ve alternatif iş olanakları yaratm,
- d. Çalışma ve yaşam koşullarını, sosyal ortamı iyileşti,
- e. Çevre ve sürdürülebilirlik gerekleri yerine getiril,
- f. Kırsal kadına pozitif ayırimcılık uygulamak

Kırsal Kalkınma Araçları

- İşletmelerin modernleştirilmesi,
- Gelir artışı,
- Yaşam, çalışma ve üretim koşullarının iyileştirilmesi,
- Göçler önlenirken genç nüfusun eğitimi,
- Gençlerin işgücüne kazandırılması,
- İşleme ve pazarlama yapısının iyileştirilmesi,
- Arazi ve su yönetiminin iyileştirilmesi yönünde alınacak önlemler kırsal kalkınma hedeflerine ulaşmayı sağlayacaktır.